

В ОБОРОНІ ЄВРОПИ

ВІДСІЧ ПІД ВАРШАВОЮ 1920

ІСТОРІЯ КОНФЛІКТУ

ПОЛКОВОДЦІ

ПЕРЕБІГ БИТВИ

ПІСЛЯ БИТВИ

ПОЛЬСЬКЕ ВІЙСЬКО

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ВІЙСЬКО

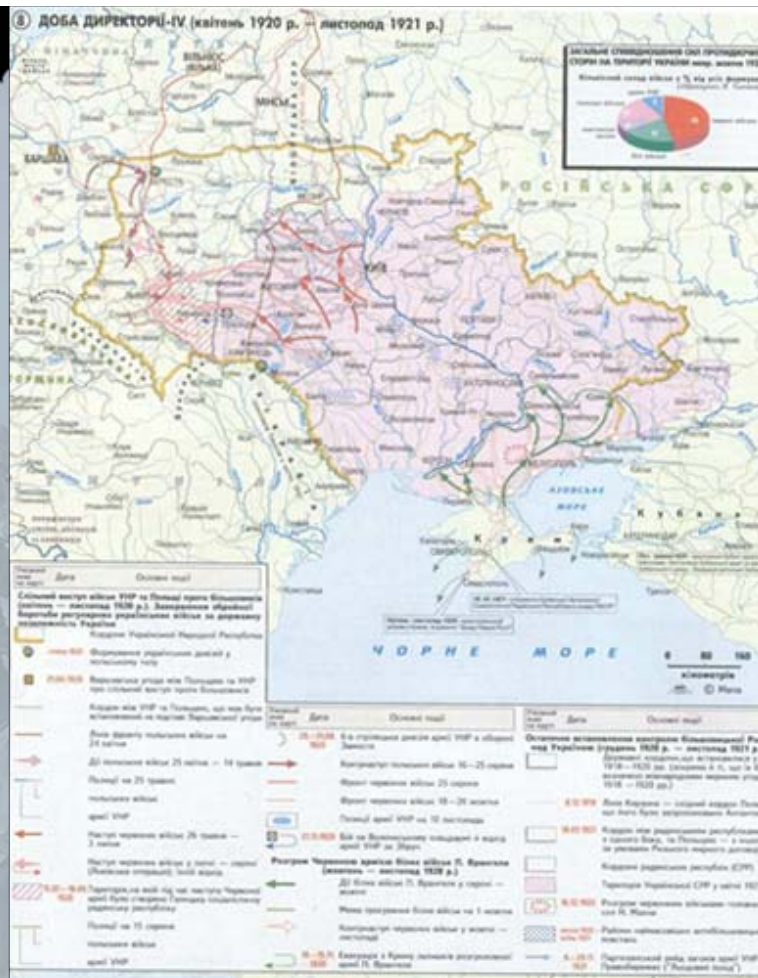
ВІЙСЬКОВА АТРИБУТИКА
ЗБРОЯ

ІСТОРІЯ КОНФЛІКТУ

Історія конфлікту

Напередодні II Світової війни як українці, так і поляки, особливо в Галичині, вже були готові до боротьби за свою державність. Створення польських і українських військових формувань у складі австрійської, французької та інших армій підготували їх до збройної боротьби за незалежність.

Розпад Російської імперії 1917 року призвів до утворення Української народної республіки. Російські військові частини, що перебували на території України, українізувалися, створювалися нові українські військові формування. Так формувалася Армія Української народної республіки.

Єжи Косак. Епізод

1920 р.

Польський загін настовхнувся на большевицьку розвідку

Восени 1918 року розпалася Австро-Угорська імперія. І 1 листопада 1918 р. у Львові було проголошено Західно-Українську Народну Республіку. Того ж 11 листопада було проголошення і створення II Речі Посполитої – II Польської республіки. Розпочалася війна за Львів, боролися два патріотизми.

У той же час большевики створили у Харкові большевицький уряд і звідти, за підтримки російських військ, почали експансію на Українську Народну Республіку зі сходу.

В особливо складному становищі опинилися оточені звідусіль супротивниками дві українські держави. В умовах війни 22 січня 1919 року вони об'єдналися в одну соборну Українську Державу. Однак потрібно було шукати союзників, що чудово розумів головний отаман Симон Петлюра.

Під станцією Задвір'я коло Львова польські гімназисти здійснили відчайдушну спробу відбити значно переважаючі сили большевиків. Практично усі вони загинули. У польській сучасній мітології Задвір'я має те ж значення, що і Крути в українській сучасній мітології

Маршалець Польщі Юзеф Пілсудський теж розумів, що знищення УНР призведе до того, що молода Польська республіка опиниться один на один з совєтською Росією.

У Пілсудського та Петлюри вистачило сил зробити кроки усупереч наївному патріотизму багатьох соратників, які не бачили, що для України ситуація була практично безвихідною. Попри взаємні кривди, Пілсудський та Петлюра таки подали один одному руки. Було підписано Варшавський договір 1920 р. між II Польською республікою та УНР.

Для України він був складним – Галичина і Західна Волинь опинялася у Польщі, проте Україна здобувала союзника у боротьбі зі спільним ворогом на Сході. Те, що большевики робили з молододою Українською Державою, вони готувалися зробити і з Польщею.

Карта станції Задвір'я під Львовом, де польські гімназисти спробували відбити значно переважаючі сили большевиків

У травні 1920 р. почався спільний похід на Україну військ Польщі та УНР. У поході брали участь дві дивізії УНР. 2 Залізна дивізія під командою уродженця Харкова генерал-полковника Олександра Удовиченка йшла на Білорусь, 6 Запорізька дивізія під командою уродженця Херсонщини генерал-хорунжого Марка Безручка йшла на Київ.

Крім того, у поході брала участь військова група УНР, яка повернулася з зимового походу у Центральну Україну 1920 р. 7 травня 1920 р. союзники увійшли у Київ. Большевики викликали підкріплення – І Кінну армію Будьонного, і об'єднані армії змушені були відступити за р. Збруч.

Агітки большевиків 20-х рр. ХХ ст.

ПОЛКОВОДЦІ

Симон Васильович Петлюра
(22 травня 1879, Полтава – 26 травня 1926, Париж)

Державний і політичний діяч, публіцист, організатор українських збройних сил. Головний отаман військ УНР (15.06.1917-30.01.1918), голова Директорії УНР (13 лютого 1919 року – 10 листопада 1920 року). Народився у передмісті Полтави. Походив із давніх козацьких і священицьких родин. Після закінчення бурси Петлюра у 1895-1901 навчався у Полтавській духовній семінарії. Був виключений за вияв революційно-національних настроїв і запрошення до семінарії композитора М. Лисенка. З 1900 – член Революційної Української Партії (РУП, 1905 реорганізована в Українську Соціал-Демократичну Робітничу Партію). Під загрозою арешту восени 1902 виїхав на Кубань, де працював учителем, архівістом (упорядковував документи Кубанського козацтва), був членом Чорноморської Вільної Громади РУП у Катеринодарі. У грудні 1904 на конференції РУП у Львові виступив проти об'єднання з РСДРП. Декілька місяців навчався на університетських курсах українознавства у Львові, якими керував Михайло Грушевський. На поч. 1906 редагував у Петербурзі партійний орган "Вільна Україна".

**Володимир Винниченко (ліворуч) і
Головний Отаман Симон Петлюра,
Київ, 1918 р.**

З липня 1906 – секретар київського щоденника "Рада", а від літа 1907 до 1908 – співредактор легального соціал-демократичного часопису "Слово". З 1912 – редактор російськомовного журналу про Україну "Украинская Жизнь" у Москві, в якому публікувались М. Грушевський, Д. Донцов, С. Русова, Є. Єфремов, М. Горький. У роки Першої світової війни 1914-18 – працівник Союзу земств і міст, голова Українського Військового Комітету Західного фронту у Мінську. Своє відношення до війни Петлюра виклав у статті-відозві "Війна і українці". У публікації Петлюра доводив, що українці лояльно виконують свій обов'язок перед Російською державою і висловлював надію, що в майбутньому ставлення російської влади до українського питання зміниться.

**Головний Отаман Симон Петлюра
і полковник Євген Коновалець**

С. Петлюра був одним з провідних діячів української національно-демократичної революції: з березня 1917 – член Української Центральної Ради, з травня – голова Українського Військового Генерального Комітету, з червня – генеральний секретар військових справ. У грудні 1917 Петлюра, не погоджуючись із курсом на замирення з Німеччиною (за іншою версією – на знак протесту проти пробольшевицької орієнтації голови уряду Володимира Винниченка), пішов у відставку. У січні-лютому 1918 сформував Гайдамацький Кіш Слобідської України і взяв активну участь у придушенні большевицького повстання в Києві. У період Гетьманату очолював Київське губерніальне земство і Всеукраїнський союз земств, організував упорядкування могили Т. Шевченка і Чернечої гори у Каневі. За антигетьманський маніфест Всеукраїнського союзу земств у липні заарештований.

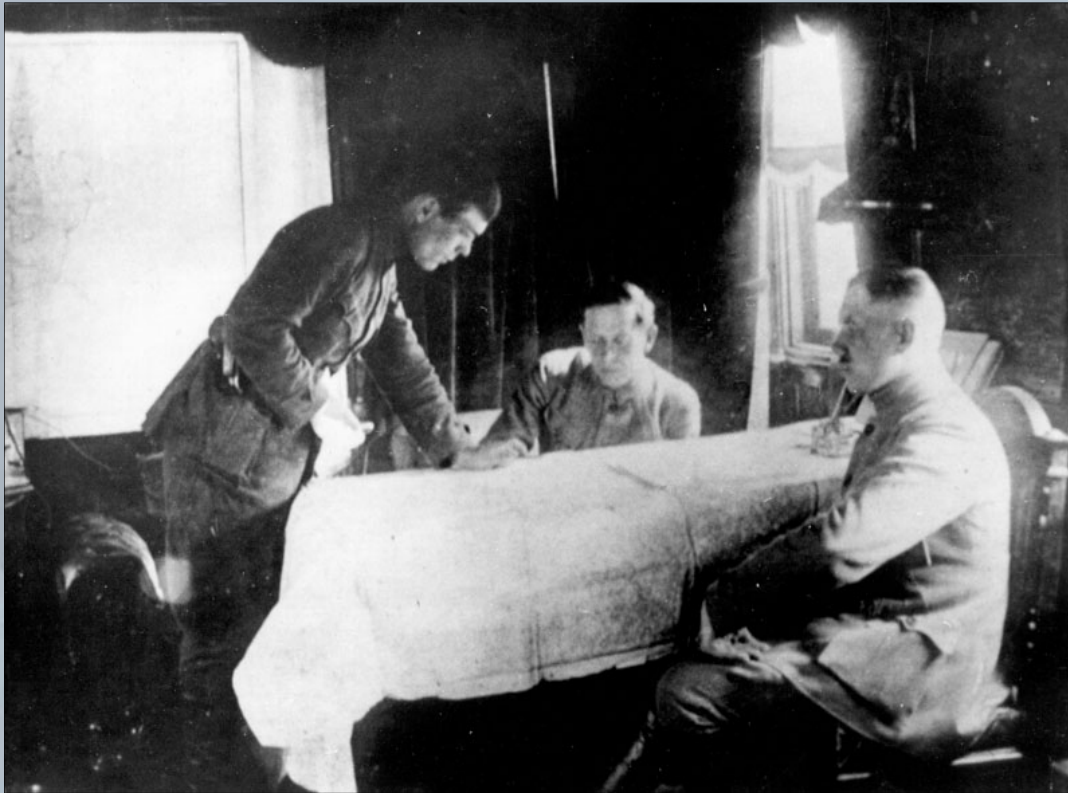

**Головний Отаман Симон Петлюра
і Володимир Винниченко**

Під час повстання проти гетьманського режиму у листопаді 1918 звільнений із в'язниці і обраний до складу Директорії УНР. З листопада 1918 – Головний Отаман Армії Української Народної Республіки. У лютому 1919 вийшов із УСДРП і став головою директорії УНР, отримавши практично диктаторські повноваження. На чолі об'єднаних українських збройних сил 30.8.1919 здобув Київ. 5.12.1919 виїхав до Варшави для організації воєнно-політичного союзу із Польщею проти большевицької Росії. За його ініціативою український і польський уряди підписали у квітні 1920 Варшавський договір 1920. Ініціатор спільного походу українських та польських військ на Київ 1920 р. та співорганізатор відсічі большевикам на Віслі

Головний Отаман Симон Петлюра
у штабі війська УНР

Працюючи над створенням української армії, Петлюра зустрічав спротив деяких членів УЦР – української пацифістської позиції зайняв Винниченко, навіть тоді, коли було цілком зрозумілим, що тільки армія здатна врятувати Республіку. Можливість вільно формувати власне військо Петлюра отримав на початку 1919 року, коли більшість керівників почали втікати за кордон. Але шанси були набагато меншими (два роки Грушевський і Винниченко вели УНР дорогою соціалізму і пацифізму), Петлюра очолив майже безсилу державу

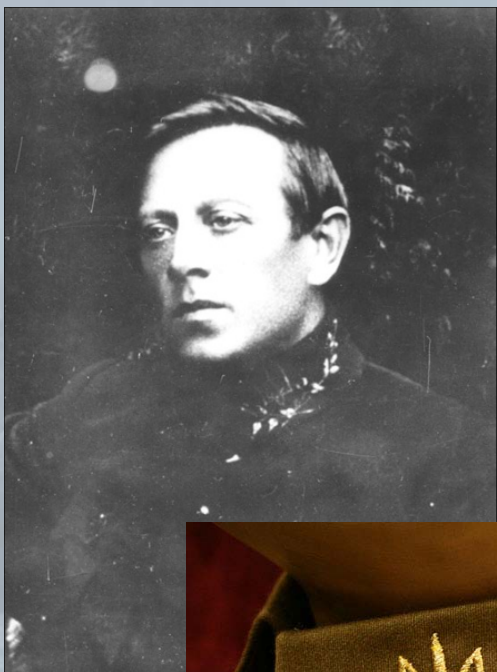

Головний Отаман Симон Петлюра
і Маршалець Юзеф Пілсудський

Напередодні порозуміння

З листопада 1920 керував роботою екзильного уряду УНР у Польщі (Тарнув, Ченстохова, Варшава). 31.12.1923 виїхав до Австрії, а згодом – Угорщини, Швейцарії. У жовтні 1924 поселився в Парижі, де організував видання тижневика "Тризуб" і продовжував виконувати обов'язки голови Директорії УНР і Головного Отамана УНР. Говорячи про звинувачення Петлюри в єврейських погромах в Україні, треба відзначити, що, будучи Головним Отаманом військ та головою Директорії УНР, Петлюра, навпаки, всіляко протидіяв погромам – їх чинили переважно банди під проводом отаманів і так званих "бате́к" та деморалізовані частини більшовицьких військ. В УНР було засновано Міністерство єврейських справ, неодноразово приймалися різні документи, які повинні були перешкодити розпалюванню міжнаціональної ворожнечі в державі.

Логічно, що законна влада намагалася навести лад на своїй території (у 1919 році було видано закон, який поновлював смертну кару – були організовані військово-польові суди), а большевицькі вожді й агітатори провокували безлад і різню, аби потім прийти в образі "месії". На Полтавщині (у рідному краї Петлюри) ще досі ходять більшовицькі легенди про потоплених у криницях нібито петлюрівцями малих дітей. Як пише відомий військовий діяч України Юрко Тютюнник, при відступі залишки Красної гвардії часто переходили на бік військ УНР, тимчасово переходили на той або інший бік і різні отамани зі своїми самоорганізованими загонами – вони і становили той небезпечний елемент, який при відступі грабував і різав українське населення. На території УНР кожен новий погром безжально "гасили" регулярні війська держави, караючи смертю винуватців.

Симон Петлюра похований на кладовищі Монпарнас у Парижі.

Реконструкція однострою Головного Отамана Симона Петлюри
Галерея Богуслава Любіва, Львів

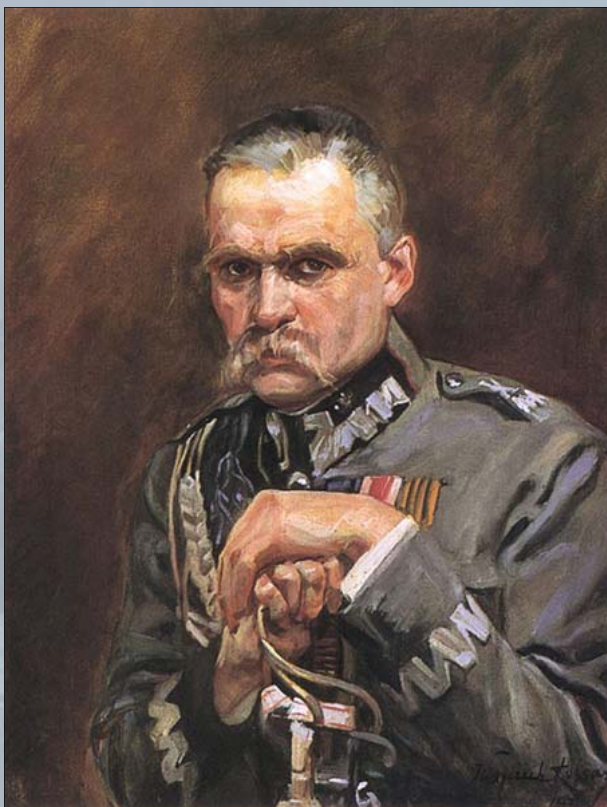

**Реконструкція однострою
Головного Отамана Симона Петлюри**

Галерея Богуслава Любіва, Львів

**Войцех Коссак. Портрет
маршалка Юзефа Пілсудского**

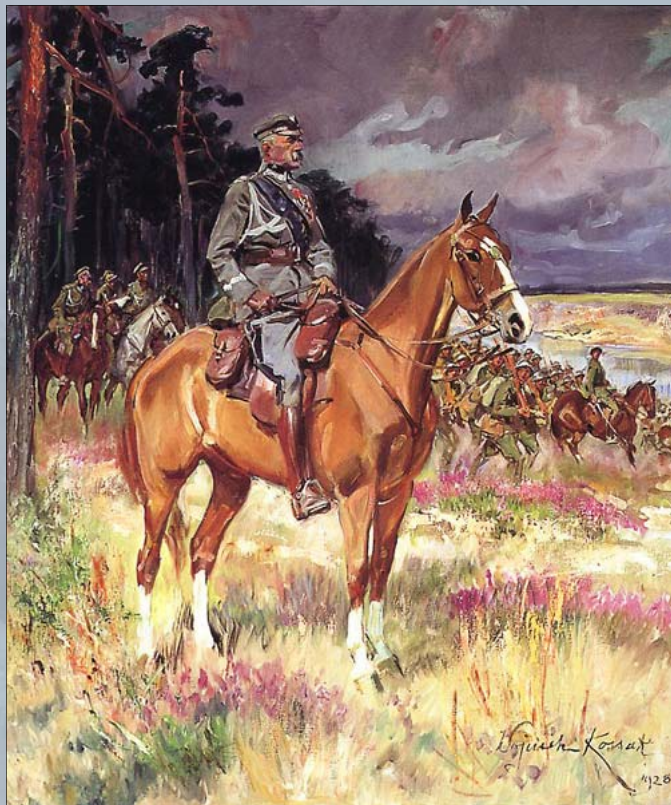
1928, Національний музей, Варшава

**Юзеф Пілсудські
(5.12.1867 -12.5.1935)**

Польський політичний і державний діяч. Народився у Зулозі поблизу Вільно (тепер Вільнюс, Литва). Навчався на медичному ф-ті Харківського (виключений за участь у студентських виступах), згодом - Віденського ун-тах. У цей період належав до польської патріотичної організації «Єдність», яка підтримувала контакти з «Народною Волею». В 1887 Пілсудський був заарештований царськими властями, звинувачений у підготовці замаху на Александра III, засуджений до 5-річного заслання у Сибіру. У 1892 повернувся до Вільно, де став одним із співзасновників Польської Соціалістичної Партії (ППС).

На початку 1900-х рр. жив у Львові, Лондоні та Токіо, де намагався встановити контакти з японською розвідкою. Під час революції 1905-07 рр. керував бойовими групами, що займалися підготовкою і проведенням терористичних акцій (головним чином - пограбуванням банків з метою здобуття коштів для купівлі зброї), визволенням політичних в'язнів, вишколенням нових бойовиків для боротьби проти імперського режиму та за незалежність Польщі.

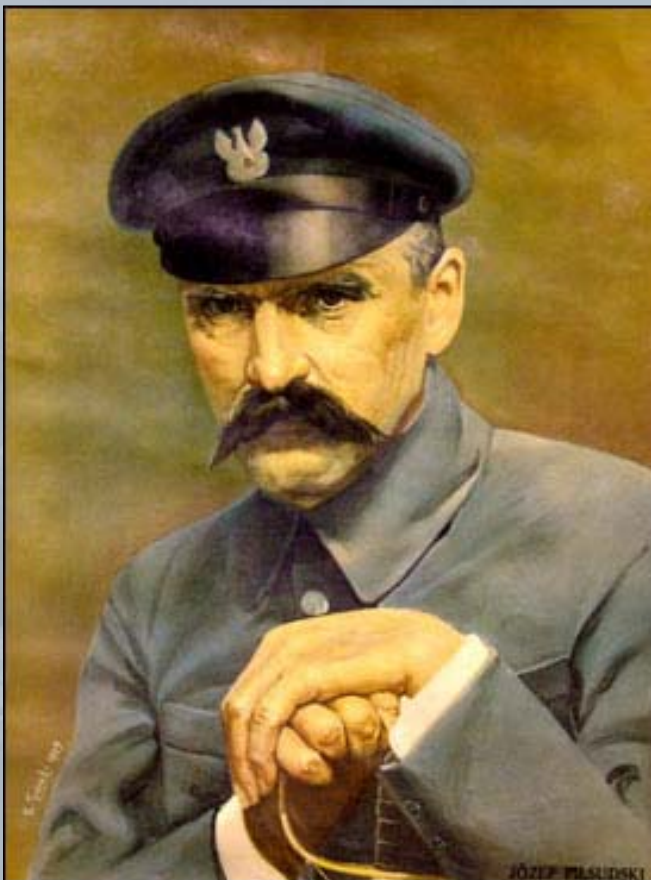
**Войцех Коссак. Маршалек Юзеф
Пілсудскі на Каштанці**

1928, Національний музей, Варшава

Улюбленим конем маршалка була Каштанка

У 1906 виступив одним з ініціаторів створення ППС-революційної фракції. У 1908 Пілсудскі заснував у Галичині Союз Активної Боротьби, який в 1910 створив у Львові нелегальну воєнізовану організацію «Стрілецьку Спілку». На початку 1910-х рр. був обраний головним комендантом Тимчасової комісії організацій у боротьбі за незалежність Польщі, що діяли у Галичині. Досягнення незалежності Польщею вважав можливим за умови розгрому Російської імперії у війні з Австро-Угорщиною і Німеччиною. Встановив і підтримував зв'язки з австро-німецьким генеральним штабом. У роки Першої світової війни 1914-18 командував бригадою, сформованою з поляків, яка у складі австрійської армії воювала на Східному фронті. У липні 1917 внаслідок конфлікту з німецькими окупаційними властями (відмовився прийняти присягу німецькому кайзеру) був заарештований і ув'язнений в тюрмі у Марієнбурзі. Був прихильником т. зв. федеративної концепції, яка передбачала розчленування Російської імперії і створення у Східній Європі федеративної держави у складі Польщі, Литви, України і Білорусії.

Маршалек Юзеф Пілсудскі

У листопаді 1918 Пілсудскі, зайнявши пост тимчасового керівника Польської держави, не порозумівся з Західно-Українською Народною Республікою. Поставши перед загрозою широкомаштабної війни з РСФРР, Пілсудскі, з метою формування спільного антибольшевицького фронту, підтримував Симона Петлюру в боротьбі проти Советської Росії.

Уклав Варшавський договір 1920. У квітні 1920 Пілсудскі став першим маршалом Польщі. Вів польсько-советську війну 1920 і підписав Ризький мирний договір 1921. У міжвоєнний період у зовнішній політиці орієтувався на співпрацю з Великою Британією і виступав за досягнення порозуміння з Німеччиною, вважаючи головним противником СССР.

У 1922-26 відійшов від активного політичного життя. У середині травня 1926 при допомозі військової сили здійснив державний переворот, добився відставки президента Войцеховського і прем'єра уряду В. Вітоса.

Маршалек Юзеф Пілсудскі

31.5.1926 Національні збори (сейм і сенат) обрали Пілсудского президентом, але він відмовився (згодом - президентом став І. Мосціцкі).

З 1926 Пілсудскі призначений Головним інспектором Збройних Сил Польщі, що давало йому всю повноту влади над армією. Встановив режим «санації», внаслідок чого розпочалося політична і господарська стабілізація, уніфікація органів влади. У 1926-28 і з 1930 - прем'єр-міністр Польщі. Надавав фінансову підтримку екзильному уряду УНР. Поробував розв'язати національне питання у Польщі, однак невдало.

У вересні 1934 за ініціативою Пілсудского була запропонована угода про забезпечення прав національних меншин, яка, однак, була відхилена міністром закордонних справ Польщі Й. Беком.

За Пілсудского у травні 1935 була прийнята нова конституція Польщі.

**Генерал-хорунжий
Марко Безручко**

**Безручко Марко
(1883-1944)**

Український військовий діяч, генерал-хорунжий Армії УНР. Народився в сучасному м. Токмак на Херсонщині. У 1914 закінчив Академію генерального штабу в Петербурзі. Учасник Першої світової війни. У 1918 – начальник оперативного відділу Генерального штабу Армії Української Народної Республіки. З квітня 1919 – начальник штабу Корпусу Січових Стрільців (командир Євген Коновалець), член Стрілецької Ради. З січня 1920 – командир 6-ї стрілецької дивізії Січових Стрільців, яка брала участь у першому Зимовому поході в Центральну Україну. Після підписання Варшавського договору у 1920 р. дивізії Марка Безручка і Олександра Удовиченка розпочали спільно з польською армією наступ на Київ під час польсько-більшовицької війни. На початку травня 1920 дивізія Безручка разом з польськими частинами зайняла Київ. З серпня 1920 Безручко командував Середньою групою військ Армії УНР, яка, провівши в жовтні контрнаступ проти большевицьких військ, зайняла Поділля по лінії Шаргород-Бар-Літин.

Наприкінці 1920 очолював військову місію і штаб Армії УНР у Варшаві. В 1920-24 Безручко військовий міністр, віце-міністр уряду Української Народної Республіки за кордоном (в екзилі), член Вищої Військової Ради УНР. У 1931-35 – голова Українського воєнно-історичного товариства у Варшаві. Автор книги “Українські Січові Стрільці на службі Батьківщині”.

**У центрі – майбутній маршал
Міхаїл Тухачєвскій**

**Тухачєвскій Міхаїл (Тухачевский Михаил)
(1883-1937)**

Советський військовий діяч, Маршал Советського Союзу (з 1935). Учасник большевицьких війн. Командувач, разом з Йосипом Сталіним, наступу більшовиків на Варшаву, де зазнав поразки, причини якої пояснював у курсі лекцій, які видані окремою книгою (див. кн.: Пилсудский против Тухачевского. Два взгляда на советско-польскую войну 1920 года. М., 1991). Був одним з ініціаторів чистки армії напередодні II Світової війни. Однак сам став жертвою чисток. Розстріляний за наказом Йосифа Сталіна у 1937 р за створення «троцькістського» угруповання. Реабілітований посмертно у 1957 р.

**Сталін Йосиф Віссаріонович (Джугашвілі)
(21.12.1879 – 5.3.1953)**

Народився у м. Горі (Грузія), навчався в Тифліській духовній семінарії, з якої був виключений за революційну діяльність. Будучи генеральним секретарем КПСС, Сталін посилив терор системою концентраційних таборів, кількість в'язнів у яких досягло 10 млн. Разом з тим, Сталін розбудував каральний апарат від первісної ЧК через ГПУ й НКВД, сприяв возвеличенню себе як «непомильного вождя», «вірного ленінця», «батька народів» і т. п.

Сталін зосередив і формально всю владу в своїх руках (від 1941 – голова уряду, нарком оборони і головнокомандувач збройних сил ССРСР, від 1945 зі званням генералісимуса).

Безоглядно жорстокий диктатор, Сталін, базуючись на традиціях російського самодержавства, створив тоталітарну диктатуру на зразок східних деспотій, усюди бачив змови, попереджаючи їх кривавим терором.

Під сталінізмом розуміють створену Сталіним монопартійну диктатуру, практику поліцейного терору з показовими судами і самообвинуваченнями, з концентраційними таборами, безпощадною ліквідацією противників (часто уявних), народобивством, безконтрольною диктатурою «вождя» партії, якому підпорядковані виконавча, законодавча і судова влада в централізованій советській державі.

ПЕРЕБІГ БИТВИ

Большевики мали неабиякі плани. Командувач Західного фронту Міхаїл Тухачевскій разом з Йосифом Сталіним планували привести «червоних коней» аж до Рейну та Марни. Наступальна операція планувалася у напрямку Замостя-Варшава. 26 травня 1920 року війська Тухачевського стояли усього за 13 кілометрів від Варшави.

Над самим існуванням відродженої польської держави нависла смертельна небезпека. В окупованому Бялостоку було створено Польський революційний комітет – зародок уряду Советської Польщі, як це було зроблено у Харкові для знищення незалежної України. Командувач Західного фронту більшовиків Тухачевскій відверто заявив у наказі своїм військам, що вони «через труп білопанської Польщі понесуть на своїх багнетах вогонь світової революції на Захід Європи».

У Польщі запанікували. Багато хто тікав з Варшави на захід, Сейм намагався домовитися з большевиками про мир чи перемир'я на будь-яких умовах. Але у Москві не хотіли миру. Здавалося, що ліквідація польської держави і приєднання Польщі до «братньої сім'ї советських республік» – справа кількох тижнів.

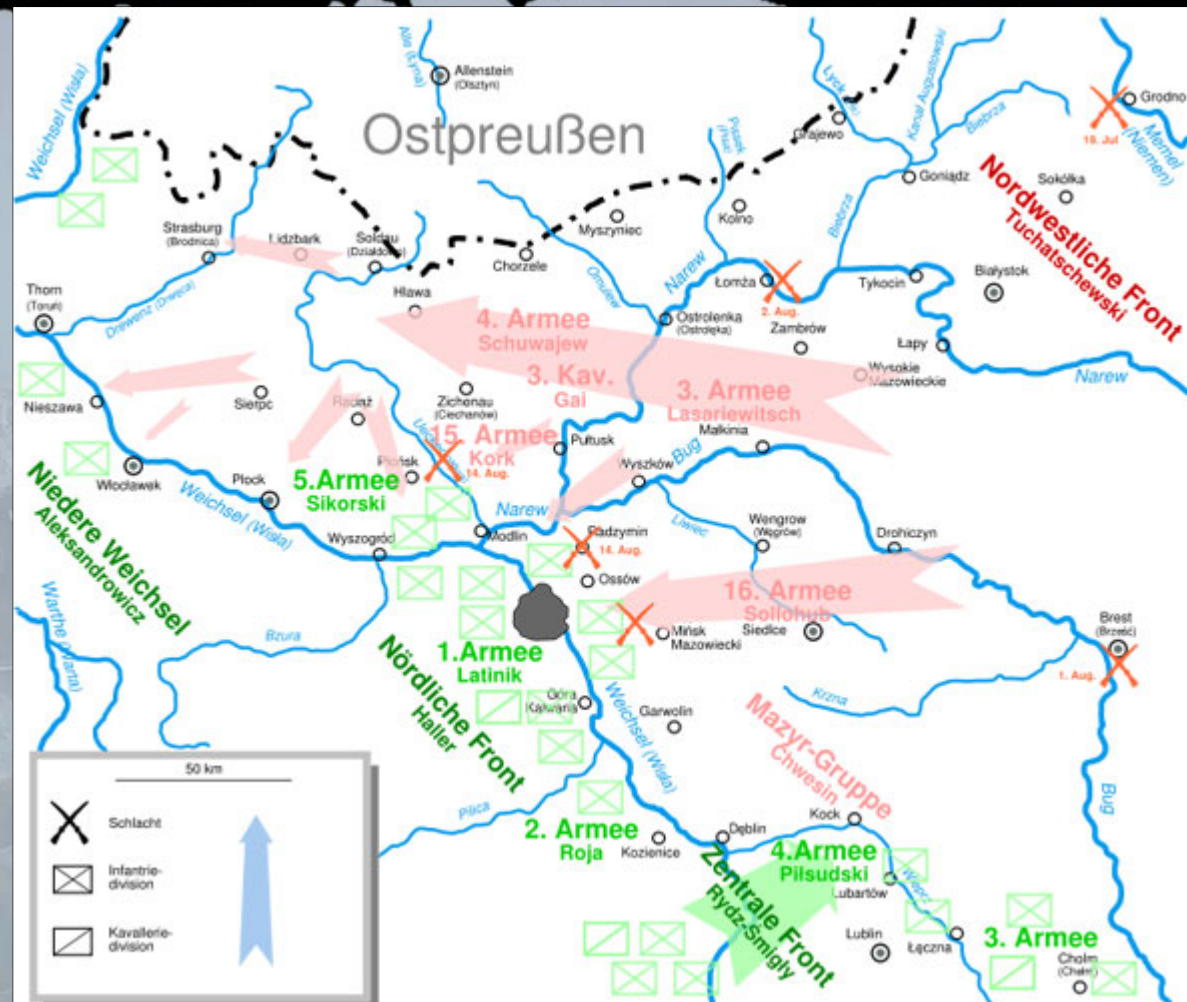
Робилися відчайдушні спроби стримати ворога. Як колись українські студенти спробували зупинити большевицькі банди Муравйова під Крутами на підступах до Києва, так польські студенти зі Львова пробували зупинити будьонівців на підступах до Львова у Задвір'ї. Полягли і українські, і польські юнаки.

Зустріч Симона Петлюри з польським генералом Лісовським, 1920 р.

План першого етапу битви під Варшавою. Наступ большевиків, 1920 р.

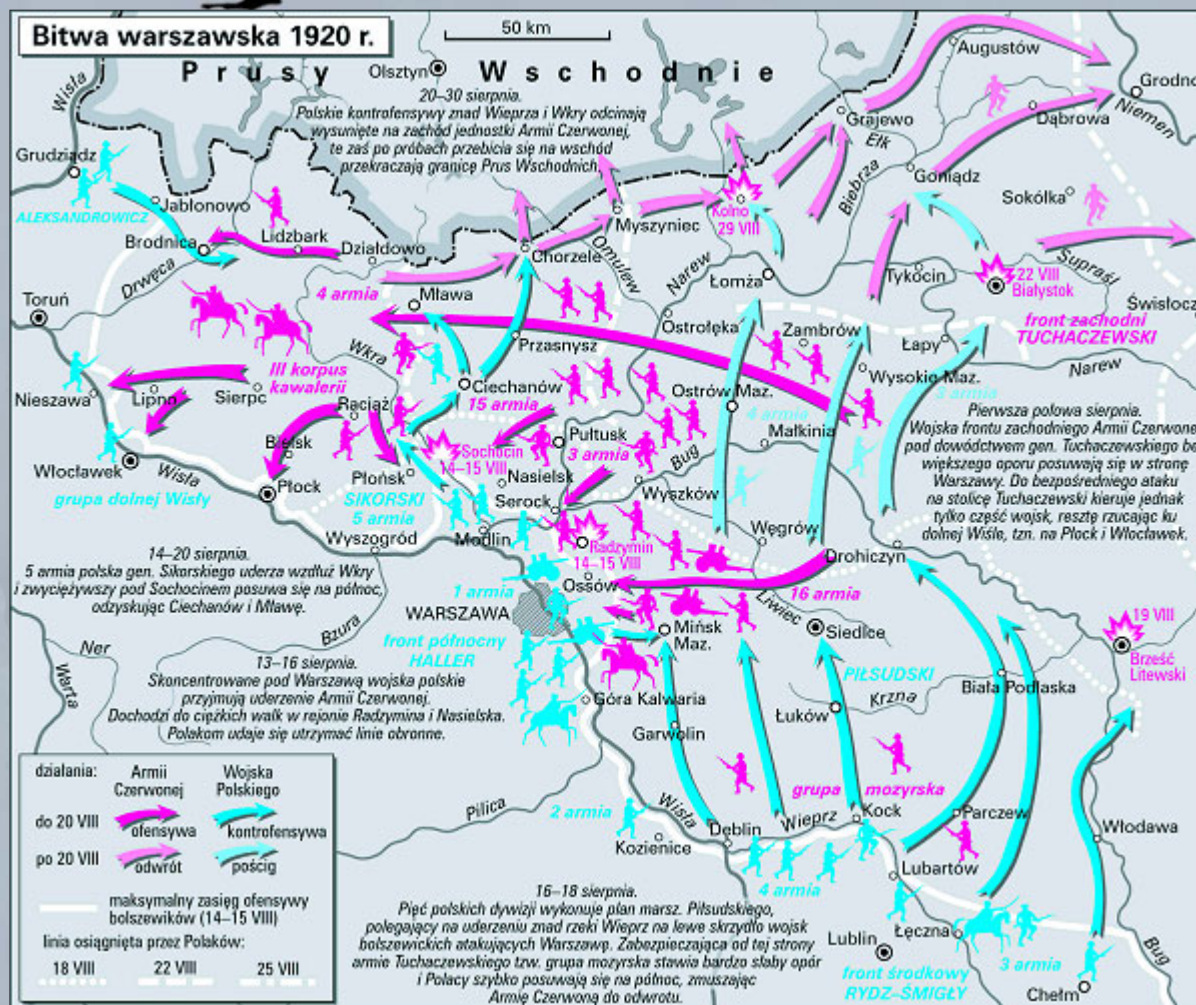

Чудо над Віслою 1920 р.

І тут сталося те, що потім назвуть «Чудом над Віслою». У серпневій битві під Варшавою совєтські війська зазнали нищівної поразки і змушені були відступити. Звичайно ж, головною причиною «чуда» став патріотичний підйом польського народу. Лише за липень 1920 року до Війська Польського зголосилося понад 150 тисяч добровольців. Як результат, більшовиків було розгромлено, однак операція під Варшавою не завершилася.

На допомогу Тухачевському рушила 1-ша Кінна армія Будьонного. Її зупинила і 10 днів тримала під Замостям 6-та дивізія УНР генерал-хорунжого Марка Безручка. Таким чином, українці дали змогу польським військам остаточно не допустити ворога до Варшави.

План оборони
Варшави від наступу
більшовиків, 1920 р.

На цьому плані можна
побачити, як контрудари з
півдня, у тил
більшовицьких армій, які
прорвавшись до Варшави,
занадто відірвалися від
свого тилового
забезпечення, створили
загрозу їх оточення. Це
змусило Червону Армію
відступити. Саме на
південній ділянці оборони
стояли військові частини
УНР

ПІСЛЯ БИТВИ

Війна тривала. 3 серпня 1920 р. герой битви під Замостям генерал-хорунжий Марко Безручко командував Середньою групою військ Армії УНР, яка, провівши у жовтні контрнаступ проти большевицьких військ, перейшла р. Збруч і зайняла Поділля по лінії Шаргород-Бар-Літин. Генерал-полковник Олександр Павленко командував правою групою військ УНР. Знову відродилися надії на здобуття держави.

Точилася і дипломатична війна, і на її «фронтах» було знівельовано здобутки двох армій та набутки співпраці. На Ризькій конференції було підписано мирний договір 1921 р., який вже не передбачав існування в Європі такої держави, як Україна.

У результаті Польща знову опинилася між Росією і Німеччиною. Це неминуче мало призвести і призвело до того, чого боявся маршалець Пілсудські – нового розподілу Польщі 1939 р. між СССР та нацистським Третім Райхом.

Описаний епізод українсько-польської співпраці у війні 1920 р. є знаковим для українсько-польських відносин, хоча маршалець Юзеф Пілсудські завжди був переконаний, що війну 1920 року не було доведено до логічного кінця. Через 15 років, за місяць до смерті, він звірявся своєму ад'ютантові: «Я програв своє життя. Мені не вдалося створити вільну від росіян Україну».

Тоді, у 1920 році спільними зусиллями польського та українського військ Європа була врятована від большевицької навали. Після поразки під Варшавою большевики надовго відмовилися від теорії «світової революції», яку вони збиралися принести на своїх конях до Ла Маншу.

Захоплені прапори большевиків після їх розгрому під Варшавою, 1920 р.

ПОЛЬСЬКЕ ВІЙСЬКО

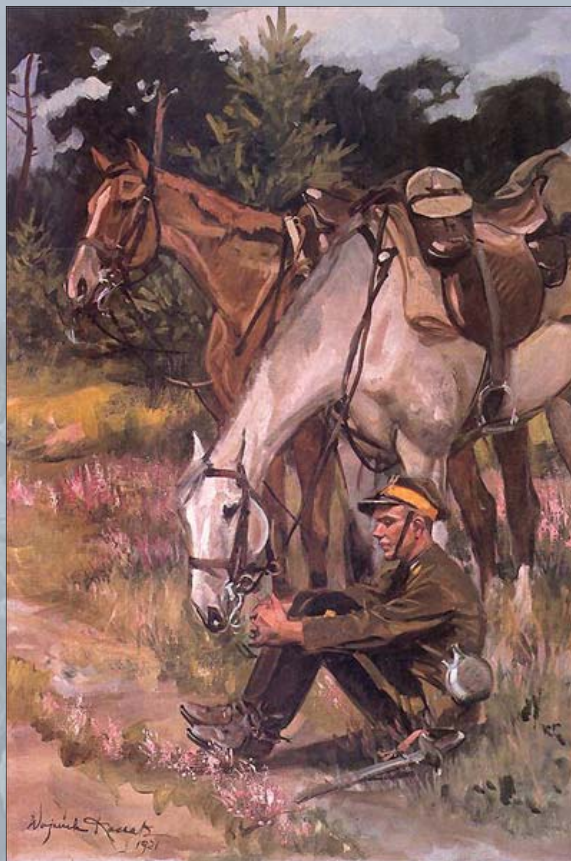

Войцех Коссак. Легіонер на коні
1915

Під час I Світової війни у французькій, австро-угорській та німецькій арміях були сформовані польські національні формування (легіони), які згодом стали основою для формування Війська Польського. Подібним чином в австро-угорській армії було сформовано Гуцульський легіон і Корпус Українських січових стрільців, які стали основою формування війська Західно-Української Народної Республіки

Войцех Коссак
Відпочинок улана
1928

Войцех Коссак
Атака уланів
1931

Войцех Коссак. Іде улан бором, лісом...
1934

Войцех Коссаk. Улани

1926, Національний музей, Краків

Героїчні будні не завжди виглядали, як звияжна атака уланів...

Польсько-совєтська війна, серпень 1920 р.

Обмундирування польського війська головню походило
з німецьких трофейних складів

A faded, historical painting of a battle scene, showing soldiers in various poses of combat, some on horseback, amidst smoke and chaos. The painting is framed by a torn paper effect.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО

Українські військовики на Соборній площі у Києві

Українські
військовики на
Соборній площі
у Києві

Українські військовики у зимовому поході

Бронепоезд “Стрілець”

Бронепоезди були найбільш потужною військовою силою на той час. Курсуючи на певному відтинку залізниці, вони контролювали і певну територію довкола

Синьожупанна дивізія УНР

Синьожупанна дивізія УНР

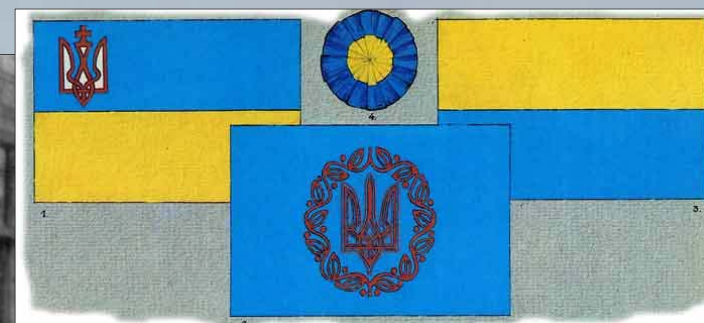

Бронепоїзд "Вільна Україна" УНР

Військовики УНР

Проекти прапорів УНР 1915

Зверху ліворуч – військово-морський прапор УНР, праворуч – державний прапор УНР, на передньому плані – прапор Президента УНР, посередині – кокарда “Козаків Українського народного війська”

Військовики УНР

Військовики УНР

Похорон загиблих під Крутами. Київ, 1918

Військовики УНР приймають присягу

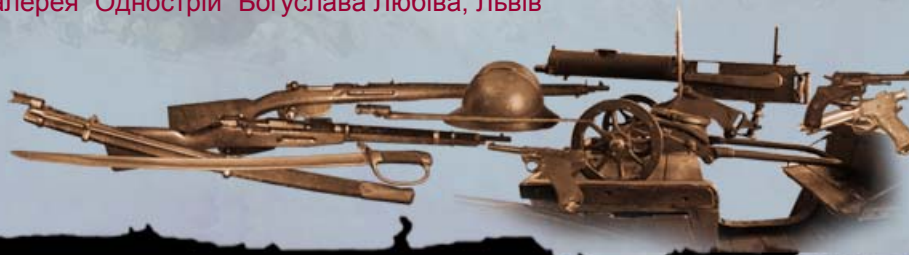
Військовики УНР

**Козак чорножупанної дивізії УНР
(реконструкція)**

Галерея "Однострій" Богуслава Любіва, Львів

Алмазівець – Козак
Запорозького кінно-
гірного
артилерійського
дивізіону, 1919 р.

Синьожупанник –
Підстаршина
Синьожупанної
дивізії,
літо 1918 р.

Стрілець 4-го полку Січових
Стрільців (Київських),
початок 1919 р.

Чорний запорожець –
Старшина полку Чорних
запорожців, 1919 р.

Гайдамака – Козак кінної сотні
3-го Гайдамацького полку,
1919 р.

Холодноярець – Сотник
кінної сотні полку
гайдамаків Холодного Яру
Іван Компанієць, 1920 р.

Богданівець – Поручник
1-го козачого полку ім.
Богдана Хмельницького,
1917 р.

Кармелюківець –
Командир сотні куреня
ім. Устима Кармелюка

Полковник 3-ї Залізної
дивізії УНР, 1920 р.

Гордієнківець – Старшина 3-ї
сотні 1-го Запорозького
кінно-гайдамацького полку
ім. Костя Гордієнка, 1918 р.

Запорожець – Хорунжий 2-го
Запорозького полку, літо 1918 р.

Хорунжий військ
Центральної Ради, початок
1918 р.

Сотник артилерії
Української Галицької
Армії, 1919 р.

Однострій сотника
кінноти Армії УНР, 1920 р.

Однострій козака Армії
УНР, 1920 р.

**Козак Гетьмана Павла Скоропадського
(реконструкція)**

Галерея "Однострій" Богуслава Любіва, Львів

Елементи однострою Головного Отамана
Симона Петлюри (ліворуч) та однострою
січового стрільця Української Галицької Армії
(праворуч)
(реконструкція)

Галерея "Однострій" Богуслава Любіва, Львів

**Козак чорножупанної дивізії УНР
(реконструкція)**

Галерея "Однострій" Богуслава Любіва, Львів

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ВІЙСЬКО

Гасла, під якими більшевики вирішили пронести вогонь більшевицької революції від Москви до Рейну та Марни”, як писав Павло Тичина - тобто до Німеччини і Франції

Головною артерією, уздовж якої розгорялось полум'я революції, була залізниця.
Хто володів залізницею, той володів територією

Большевицъе войско часто мало нагадувало регулярную армию

Большевики перед походом...

Однією з головних ударних сил, якими володіли большевики, були кінні армії. Найбільш знаною з них була Перша кінна армія під командуванням Семйона Будьонного. Саме вона наступала на південному крилі большевицьких військ, що рвалися до Львова. Їй вдалося дійти аж до Стрия. Однак з огляду на незгодженість дій з головними силами – спішно і ганебно втікати.

Одна старша пані зі Стрия згадує картину, яка її, тоді юну гімназистку, шокувала – два червоноармійці, один з яких без штанів і нижньої білизни, на одному коні утікають зі Стрия

Мітрофан Грєков. Трубачі першої кінної
1934

ВІЙСЬКОВА АТРИБУТИКА
ЗБРОЯ

Однострої Польського Війська 1920-х рр.

Орден Віртуті Мілітарі

Найвищий військовий орден, яким був нагороджений маршале́к Юзеф Пілсудські

Орден Білого Орла

Найвищий державний орден, яким був нагороджений маршалек Юзеф Пілсудскі

Орден Відродження Польщі

Орден Відродження Польщі

За найбільший внесок у здобуття незалежності Польщі. Орденом Відродження Польщі був нагороджений маршалець Юзеф Пілсудський

Орден (Лицарів) Залізного Хреста Армії УНР

Найвища військова відзнака УНР. Надавався за особливі військові заслуги

Орден (Хрест) Симона Петлюри

Цією нагородою нагороджувалися всі учасники Визвольних Змагань 1920-рр.

Хрест Залізного стрільця

Надавався за особливі
військові заслуги

Знаки 6 Дивізії Армії УНР,
що під командою генерала-хорунжого Марка Безручка 1920 р. обороняла Замостя

Амуніція Армій Троїстого Союзу,
яку успадкували як Польське військо, так і українська Галицька Армія

Зброя усіх армій 1920-рр.

Зброя усіх армій 1920-рр.

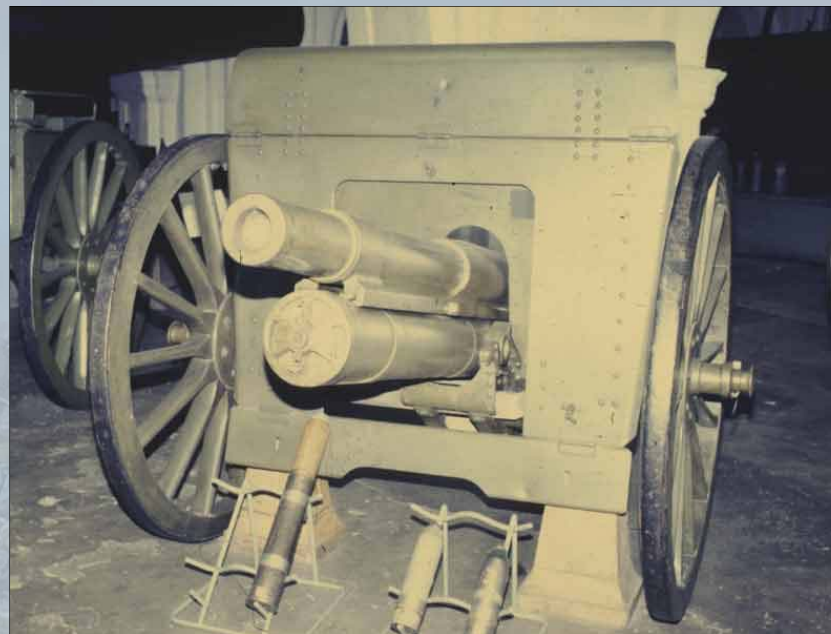
Зброя усіх армій 1920-рр.

Зброя усіх
армій 1920-рр.

Зброя усіх армій 1920-рр.

Зброя Першої кінної армії большевиків “тачанка” і так звана “будьонівка” – гостроверха шапка, яку большевики знайшли на складах царської армії і додали до неї зірку

Зброя усіх армій 1920-рр.

Телеграфний апарат був
важливим елементом
озброєння

